

การรวบรวมประวัติศาสตร์ท้าวสุนารีเพื่อส่งเสริมงาน
ด้านกิจการพลเรือนของกองบัญชาการกองทัพภาคที่ 2

เอกสารวิจัยส่วนบุคคล

โดย

พันเอก ยุทธศิลป์ ผาสุขมุล
หัวหน้ากองกิจการพลเรือน มณฑลทหารบกที่ 26

วิทยาลัยการทัพบก

กันยายน 2560

บทคัดย่อ

ผู้วิจัย พันเอก ยุทธศิลป์ ผาสุขมุล
เรื่อง การรวบรวมประวัติศาสตร์ทำวสุรนารี เพื่อส่งเสริมงาน
ด้านกิจการพลเรือนของกองบัญชาการกองทัพภาคที่ 2
วันที่ กันยายน 2560 **จำนวนคำ** : 5,956 คำ **จำนวนหน้า** : 15 หน้า
คำสำคัญ การสร้างความมั่นคงให้กับชุมชนท้องถิ่น
ชั้นความลับ ไม่มีชั้นความลับ

การวิจัย เรื่องการรวบรวมประวัติศาสตร์ทำวสุรนารี เพื่อส่งเสริมงานด้านกิจการพลเรือนของกองบัญชาการกองทัพภาคที่ 2 วัตถุประสงค์ เพื่อทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ของทำวสุรนารี ตลอดจนลำดับญาติที่ใกล้ชิดตามหลักฐานที่ปรากฏ เพื่อเป็นหลักฐานอ้างอิงในการที่จะนำประวัติทำวสุรนารีเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานด้านกิจการพลเรือนของกองทัพภาคที่ 2 เช่น การสื่อถึงชื่อค่ายสุรนารี การนำวีรกรรมของท่านมาใช้สื่อให้เยาวชนได้รับรู้ ตลอดจนเป็นการสร้างการปลูกฝังอุดมการณ์ความรักชาติ การรักบ้านเกิดเมืองนอน รวมไปถึงการสร้างพิพิธภัณฑ์ทำวสุรนารีเพื่อให้กำลังพล ครอบครัวและเยาวชนในพื้นที่กองทัพภาคที่ 2 ได้เป็นแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ทำวสุรนารีต่อไปในอนาคต เพื่อสวดวีรกรรมของท่านให้ประจักษ์ต่อประชาชนทั่วไปอย่างเป็นรูปธรรม ผู้วิจัยได้ไปรวบรวม ทบทวนวรรณกรรมจากแหล่งต่างๆ ดังนี้ ห้องสมุด จ. นครราชสีมา ห้องสมุดสถาบันราชภัฏนครราชสีมา ห้องสมุด ม.เทคโนโลยีภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พิพิธภัณฑ์พระมหาวีรพงษ์ พิพิธภัณฑ์สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ หอสมุดแห่งชาติ พิพิธภัณฑ์ทุ่งสัมฤทธิ์ ตลอดจนบุคคลและสถานที่ต่างๆที่ผู้วิจัยไม่ได้กล่าวถึง

ABSTRACT

AUTHOR : Col. Yuttasin Parsookmoon

TITLE: History of Tao Suranari collecting to support
Civil Affair of the 2nd Army Area Head Quarter

DATE: September 2017 **WORD COUNT:** 5,956 **PAGES:** 15

KEY TERMS: to build up the society security

CLASSIFICATION: Unclassified

The research of History of Tao Suranari collecting to support Civil Affair of the 2nd Army Area Head Quarter. The objectives are literature reviews about History of Tao Suranari, family tree chart upon discovery from the past. History of Tao Suranari is taken to guide the trend of support Civil Affair of the 2nd Army Area Head Quarter. Such as telling the name of Suranare Camp, Take her breavery to explain for youth acknowledge and youth ideology and patriotism building. Bring about to build The Tao Suranari Meseum for 2nd Army Area Personal, family and youth, include Thai people to study in the future. The Tao Suranari history data, we got from the review literature where are at the Nakornratchasima library province, national library center, Rajapat Nakornratchasima institute, Technology Ratchamongkol I-san Institue, Pramahawerawong Meseum, Somdetkomprayadamrong Meseum, National library, Tungsamrit Meseum upon person and all other places which researcher doesn't mention to.

กิตติกรรมประกาศ

เอกสารวิจัยฉบับนี้ เกิดขึ้นจากการศึกษา รวบรวมประวัติศาสตร์ท้าวสุรนารี ซึ่งได้รับการสนับสนุนข้อมูลอย่างดีจาก ผู้บังคับบัญชา ฝ่ายอำนวยการ และเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงานที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ท้าวสุรนารีทุกท่าน

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ พันเอก ธีระพงษ์ เย็นอุทก อาจารย์ที่ปรึกษา พันเอก ทินกร ช่างสลัก ผู้ทรงคุณวุฒิที่ปรึกษา และคณะกรรมการสอบเอกสารวิจัย วิทยาลัยการทัพบกทุกท่านที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่า เพื่อให้คำแนะนำ แก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ รวมถึงให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ ทำให้งานวิจัยฉบับนี้มีความสมบูรณ์ครบถ้วนมากยิ่งขึ้น

สุดท้ายนี้ หากข้อคิดเห็นที่แสดงในเอกสารวิจัยฉบับนี้ ได้ก่อให้เกิดประโยชน์กับส่วนรวมแล้ว ผู้วิจัยขอขอบคุณงาม ความดีไว้ให้กับ นางลดาวัลย์ วรรณบุรณ์ เหลนท้าวสุรนารีรุ่นที่ 5 ที่ได้จัดบันทึกข้อมูลต่างๆไว้ด้วยลายมือของท่านเอง ตลอดจน บิดา มารดา ครอบครัวอันเป็นที่รัก คณาจารย์วิทยาลัยการทัพบกทุกท่าน ผู้ทรงคุณวุฒิที่ปรึกษา ที่ได้มอบความรู้ ทักษะ และแนวคิดให้กับผู้วิจัย รวมถึงกองทัพภาคที่ 2 ที่ได้ให้ความรู้และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน จนทำให้สามารถจัดทำเอกสารวิจัยได้สำเร็จเป็นรูปเล่มที่สมบูรณ์ และหากวิจัยนี้มีข้อบกพร่อง ผู้วิจัยพร้อมรับคำแก้ไขด้วยความขอบคุณยิ่ง

การรวบรวมประวัติศาสตร์ทำวสุรนารีเพื่อส่งเสริมงาน ด้านกิจการพลเรือนของกองบัญชาการกองทัพภาคที่ 2

การศึกษาประวัติศาสตร์เป็นสิ่งจำเป็นอย่างมากสำหรับสังคมมนุษย์ เนื่องจากประวัติศาสตร์เป็นสิ่งที่ช่วยให้มนุษย์ในสังคมนั้นๆ ได้ทราบถึงความเป็นมา พัฒนาการ ตลอดจนถึงวัฒนธรรมของชนเผ่าของตนเอง การสามารถทราบถึงความเป็นมาของชนเผ่าหรือบรรพบุรุษของตนที่ผ่านมาในอดีต นำมาซึ่งความภาคภูมิใจที่ถือว่ามนุษย์นั้นเป็นอารยชนชั้นสูงของโลก และเป็นผู้ที่มีวัฒนธรรมสูงค่า แต่เนื่องจากเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในทุกมุมโลกนั้นได้เกิดขึ้นเป็นเวลานานนับร้อยๆ ปีแล้ว จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาและสืบค้นอย่างเป็นกระบวนการที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ทั้งนี้เพื่อให้ได้คำตอบที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุดในแต่ละสถานการณ์ที่ผ่านมาในอดีต การพยายามทำความเข้าใจด้วยการศึกษาความหมาย ความสำคัญ และกระบวนการศึกษาทางประวัติศาสตร์ จะทำให้ผู้ศึกษาเป็นผู้ที่ตระหนักถึงความเป็นจริงของ “ เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ ” ทั้งนี้เนื่องจากเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์จะถูกถ่ายทอดออกมา ให้อยู่ในรูปของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ทั้งในรูปของเอกสารที่เขียนขึ้นในขณะที่เกิดเหตุการณ์นั้น หรือเขียนขึ้นภายหลังจากเกิดเหตุการณ์นั้นไปนานแล้ว ในเอกสารฉบับนั้นๆ ผู้ที่บันทึกอาจจะเขียนขึ้นด้วยความรู้สึกมีอคติหรือไม่มีอคติก็ได้ หรือหากเป็นวัตถุ ตลอดจนถึงสิ่งก่อสร้างต่างๆ อาจมีการทำต่อเติมขึ้นมาภายหลัง ซึ่งเป็นการบิดเบือนจากความเป็นจริง ดังนั้นการจะทราบถึงเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ซึ่งได้เกิดและผ่านมาเป็นเวลานานแล้ว จำเป็นต้องใช้หลักฐานที่กล่าวถึงข้างต้น มาพิจารณาอย่างเป็นเหตุเป็นผลตามกระบวนการทางประวัติศาสตร์ เพื่อให้ได้คำตอบที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด และน่าเชื่อถือมากที่สุด ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งเป็นพื้นที่รับผิดชอบของกองทัพภาคที่ 2 ได้ปรากฏวีรกรรมของวีรสตรีที่สำคัญเกิดขึ้นคือทำวสุรนารี ซึ่งเกิดในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา หรือมีชื่อเรียกจังหวัดนี้อีกชื่อหนึ่งว่า ”โคราช” ซึ่งกองบัญชาการกองทัพภาคที่ 2 มีที่ตั้งอยู่ ณ จังหวัดนี้ด้วย โดยตั้งอยู่ในค่ายสุรนารีซึ่งเป็นชื่อของทำวสุรนารี ซึ่งเป็นบุคคลในประวัติศาสตร์ไทยในฐานะวีรสตรีที่ได้สร้างคุณานุประการ ในการกอบ

กู่เมืองนครราชสีมาจากกองทัพเจ้าอนุวงศ์ พระมหากษัตริย์เวียงจันทน์ เมื่อปี พ.ศ. 2369 โดยส่วนราชการ สถาบันการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนได้มีการอัญเชิญรูปปั้นท่านมาประดิษฐานในพื้นที่ตนเอง รวมถึงได้อัญเชิญนามของท่านมาเป็นชื่อสถานที่ของส่วนราชการ สถาบันต่างๆ เพื่อเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในพื้นที่ ปัจจุบันอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีที่ตั้งอยู่ใจกลางเมืองโคราช เป็นที่เคารพสักการะของชาวโคราช ตลอดจนประชาชนทั่วไปที่ได้มีโอกาสแวะมาเยี่ยมเยียน ท่องเที่ยวตลอดจนเป็นเส้นทางผ่าน เพื่อเดินทางต่อไปยังจังหวัดในภาคอีสาน หากเราสามารถรวบรวมโดยมีประวัติศาสตร์ และวีรกรรมของท้าวสุรนารีได้อย่างถูกต้องครบถ้วน สามารถที่จะนำมาส่งเสริมงานด้านกิจการพลเรือนให้กับกองบัญชาการกองทัพภาคที่ 2 กองทัพบก และรัฐบาล ตลอดจนส่งเสริมและสนับสนุนเยาวชนให้ตระหนักถึงอุดมการณ์ความรักชาติ ความกล้าหาญ ความเสียสละ ซึ่งจะส่งผลต่อความมั่นคงในท้องถิ่นทั้งในปัจจุบันและในอนาคต โดยจะเป็นหลักฐานประกอบความเชื่อและความศรัทธาของคนโคราชและประชาชนในพื้นที่ใกล้เคียง ที่เป็นประวัติศาสตร์คู่บ้านคู่เมืองสืบไป

ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์¹ ตลอดจนการเทียบศักราชทั้งทางสากลและประวัติศาสตร์ไทย เพื่อให้ผู้อ่านได้มีพื้นฐานและทราบเบื้องต้นเกี่ยวกับวิถีคิดทางประวัติศาสตร์ รวมถึงได้พยายามโยงเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวีรกรรมของท้าวสุรนารีวีรสตรีไทย มาเทียบว่าอยู่ในยุคไหนของยุคสมัยทางประวัติศาสตร์

ประวัติศาสตร์สากลในความหมายทั่วไป หมายถึง ประวัติศาสตร์ของผู้คนและชาติต่าง ๆ ในโลกตะวันตก (Western World) ซึ่งได้แก่ ผู้คนและชาติในทวีปยุโรป และอเมริกา ประวัติศาสตร์สากลมีช่วงเวลายาวนาน ย้อนไปเป็นเวลาหลายพันปี เพื่อความสะดวกในการศึกษา นักประวัติศาสตร์ได้แบ่งเป็นช่วงเวลาที่มีลักษณะร่วมกัน เรียกเป็นสมัย คือ

สมัยโบราณ สมัยกลาง สมัยใหม่ สมัยปัจจุบันหรือร่วมสมัย นักประวัติศาสตร์สากลได้พัฒนาวิธีการศึกษาประวัติศาสตร์มาเป็นเวลาประมาณ 2,500 ปีมาแล้ว เพื่อให้การศึกษาประวัติศาสตร์มีความถูกต้อง น่าเชื่อถือ ทำให้เรารู้และเข้าใจ เรื่องราวทั้งหลายของผู้คนในอดีตได้ ซึ่งจะเป็นประโยชน์สำหรับการเข้าใจปัจจุบันและคาดการณ์แนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างมีเหตุผล

การแบ่งยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ไทยส่วนใหญ่ยึดถือหลักเกณฑ์ของประวัติศาสตร์สากล แบ่งเป็น สมัยก่อนประวัติศาสตร์ไทย และสมัยประวัติศาสตร์ไทย สมัยประวัติศาสตร์ไทย แบ่งตาม

- สมัยโบราณหรือสมัยก่อนสุโขทัย ตั้งแต่ พ.ศ. 1180 ถึง พ.ศ. 1792
- สมัยสุโขทัย ตั้งแต่ พ.ศ. 1792 ถึง 2006
- สมัยอยุธยา ตั้งแต่ พ.ศ. 1893 ถึง 2310
- สมัยธนบุรี ตั้งแต่ พ.ศ. 2310 ถึง 2325
- สมัยรัตนโกสินทร์ ตั้งแต่ พ.ศ. 2325 ถึง ปัจจุบัน

ตารางที่ 1 การเทียบยุคสมัยสำคัญระหว่างประวัติศาสตร์สากลกับไทย

ประวัติศาสตร์สากล	ประวัติศาสตร์ไทย
สมัยโบราณ - อารยธรรมเมโสโปเตเมีย - อารยธรรมอียิปต์ - อารยธรรมกรีก - อารยธรรมโรมัน สิ้นสุดสมัยโบราณ เมื่อ ค.ศ. 476 (พ.ศ. 1019)	สมัยโบราณหรือสมัยก่อนสุโขทัย - อาณาจักรลังกาสุกะ - อาณาจักรทวารวดี - อาณาจักรโยนกเชียงแสน - อาณาจักรตามพรลิงค์
สมัยกลาง - จักรวรรดิโรมันตะวันออกสิ้นสุด ค.ศ. 1453 - การสร้างอาณาจักรคริสเตียน - การปกครองในระบบฟิวดัล - การฟื้นฟูเมืองและการค้า - การฟื้นฟูศิลปวิทยาการ - การค้นพบทวีปอเมริกา	สมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา

สมัยใหม่ - การสำรวจทางทะเล - การปฏิวัติวิทยาศาสตร์ - การปฏิวัติอุตสาหกรรม - การปฏิวัติฝรั่งเศส - สงครามโลกครั้งที่ 1-2 - สิ้นสุดสมัยใหม่ ค.ศ.1945	สมัยธนบุรี (ท้าวสุรนารีเกิด พ.ศ.2314 สมัยรัตนโกสินทร์ (เกิดวีรกรรม ท้าวสุรนารี สมัยรัชกาลที่ 3)
สมัยปัจจุบัน - ยุคสงครามเย็น - ยุคเทคโนโลยีการสื่อสาร	พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช (2489 – ปัจจุบัน)

ประวัติศาสตร์ไทย แบ่งตามระยะเวลาของเมืองหลวง ดังนี้

1.สมัยก่อนสุโขทัย เริ่มต้นเมื่อประมาณ พ.ศ. 800 เนื่องจากประมาณเวลาช่วงดังกล่าวมีบันทึกของพ่อค้านักเดินทางสำรวจชาวโรมันหรืออียิปต์โบราณ กล่าวถึง ดินแดนแหลมทอง หรือสุวรรณภูมิโดยเรียกว่า ไครเซ(Chryse) หรือโกลเดน เคอร์ซอนเนส (Golden Khersonese) ซึ่งแปลว่าแหลมทอง ดังนั้น จึงถือว่าประวัติศาสตร์ไทยเริ่มต้นประมาณ พ.ศ.800 ตันมา

2.สมัยสุโขทัย(ประมาณ พ.ศ. 1792 – 2006) เริ่มจากปีพ่อขุนศรีอินทราทิตย์ขึ้นครองราชย์สมบัติและสถาปนากรุงสุโขทัยเป็นราชธานีจนกระทั่งเมื่อสุโขทัยถูกรวมกับอาณาจักรอยุธยา เมื่อ พ.ศ. 2006

3.สมัยอยุธยา (พ.ศ. 1893 – 2310) เริ่มจากปีที่รามาริบัติที่ 1 (อุทอง) ขึ้นครองราชย์และสถาปนากรุงอยุธยาเป็นเมืองหลวง เมื่อ พ.ศ. 1893 จนถึงปีสุดท้ายในรัชสมัยสมเด็จพระที่นั่งสุริยาศน์อมรินทร์(พระเจ้าเอกทัศ) เมื่อ พ.ศ.2310 ซึ่งเป็นปีที่กรุงศรีอยุธยาล่มสลาย

4. สมัยธนบุรี (พ.ศ. 2310 – 2325) เริ่มจากปีที่พระเจ้าตากสินมหาราชขึ้นครองราชย์และสถาปนากรุงธนบุรีเป็นเมืองหลวงเมื่อ พ.ศ.2310 จนถึงปีสุดท้ายของรัชกาล เมื่อ พ.ศ. 2325 ซึ่งตามบันทึกประวัติศาสตร์ท้าวสุรนารีเกิดในสมัยนี้คือปี พ.ศ. 2314

5.สมัยรัตนโกสินทร์ (พ.ศ. 2325 – ปัจจุบัน)เริ่มจากปีที่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชขึ้นครองราชย์และสถาปนากรุงเทพฯ เป็นเมืองหลวง เมื่อ พ.ศ.2325 จนถึงปัจจุบันดังนี้

(<https://sites.google.com/site/suxkarsxnkhmitsastrp1/hnwy-thi-1/1-2>)

รัชกาลที่ 1 : พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ครองราชย์ 27 ปี (6 เมษายน พ.ศ. 2325-7 กันยายน พ.ศ. 2352)

รัชกาลที่ 2 : พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ครองราชย์ 15 ปี (7 กันยายน พ.ศ. 2352-21 กรกฎาคม พ.ศ. 2367)

รัชกาลที่ 3 : พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ครองราชย์ 27 ปี (21 กรกฎาคม พ.ศ. 2367-2 เมษายน พ.ศ. 2394) - วิจารณ์ของบุคคลสำคัญ : ท้าวสุรนารี

รัชกาลที่ 4 : พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ครองราชย์ 17 ปี (6 เมษายน พ.ศ. 2394-1 ตุลาคม พ.ศ. 2411)

รัชกาลที่ 5 : พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ครองราชย์ 42 ปี (1 ตุลาคม พ.ศ. 2411-23 ตุลาคม พ.ศ. 2453)

รัชกาลที่ 6 : พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ครองราชย์ 15 ปี (23 ตุลาคม พ.ศ. 2453-26 พฤศจิกายน พ.ศ. 2468)

รัชกาลที่ 7 : พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ครองราชย์ 9 ปี (26 พฤศจิกายน พ.ศ. 2468-2 มีนาคม พ.ศ. 2477)

รัชกาลที่ 8 : พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ครองราชย์ 12 ปี (2 มีนาคม พ.ศ. 2477-9 มิถุนายน พ.ศ. 2489)

รัชกาลที่ 9 : พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดลฯ ครองราชย์ 70 ปี (9 มิถุนายน พ.ศ. 2489-13 ตุลาคม พ.ศ. 2559)

รัชกาลที่ 10 : สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร ครองราชย์ (13 ตุลาคม พ.ศ. 2559 – ปัจจุบัน)

(<https://highlight.kapook.com/view/143687>)

จากข้อมูล²พิพิธภัณฑ์พระมหาธีรวงศ์ อ.เมือง จ.นครราชสีมา ได้บันทึกสมัยประวัติศาสตร์ คือสมัยที่มนุษย์รู้จักใช้ตัวอักษร ในการบันทึกเรื่องราวหรือเหตุการณ์ในอดีต โดยมีการแบ่งสมัย(ตารางที่ 2)ประวัติศาสตร์ในจังหวัดนครราชสีมาแบ่งเป็น 4 สมัย ดังนี้

ตารางที่ 2 การแบ่งสมัยประวัติศาสตร์ในจังหวัดนครราชสีมา

สมัยประวัติศาสตร์	อายุประมาณ	ตัวอย่างแหล่งโบราณคดี
1.สมัยทวารดี	1,400-1,200 ปีมาแล้วหรือ พุทธศตวรรษที่ 11-12	-โบราณสถานพระนอนเมืองเสมา อ.โนนสูง
2.สมัยลพบุรี	1,000-700 ปีมาแล้วหรือ พุทธศตวรรษที่ 15-18	-ปราสาทเมืองแขก, ปราสาทเมืองคู่อำเภอสว่างแดนดิน -ปราสาทพนมวัน อำเภอมือง -ปราสาทพิมาย อำเภอพักขิม -วัดบึง อำเภอมือง
3.สมัยอยุธยา	600-230 ปีมาแล้วหรือ พุทธศักราช 1893-2310	-ประตูปูนอมล อำเภอมือง -กำแพงและประตูเมืองจังหวัดนครราชสีมา
4.สมัยรัตนโกสินทร์	222 ปี หรือ พุทธศักราช 2325-ปัจจุบัน	-วีรกรรมของบุคคลสำคัญ : ท้าวสุรนารี

จากตารางที่ 2 เราจะเห็นได้ว่าการบันทึกวีรกรรมท้าวสุรนารีได้เกิดในสมัยรัตนโกสินทร์

ประวัติท้าวสุรนารี

³ท้าวสุรนารี มีนามเดิมว่า "โม" เป็นชาวเมืองนครราชสีมาโดยกำเนิด ประชาชนทั่วไปนิยมเรียกท่านว่า "ย่าโม" คำนวณอายุตามที่ปรากฏหลักฐานอยู่ในศิลาจารึกที่วัดพระนารายณ์มหาราช (วัดกลางนคร จ.นครราชสีมา) เกิดเมื่อปีเถาะ พ.ศ. 2314 ในแผ่นดินสมเด็จพระบรมราชาที่ 4 พระเจ้าตากสินกรุงธนบุรี มีนิวาสถานอยู่ ณ บ้านตรงกันข้ามกับวัดพระนารายณ์มหาราช (วัดกลางนคร) ทางทิศใต้ของเมืองนครราชสีมา เมื่อปี พ.ศ. 2339 โมเมื่ออายุได้ 25 ปี ได้แต่งงานสมรสกับนายทองคำขาว พนักงานกรมการเมืองนครราชสีมา ต่อมานายทองคำขาว ได้เลื่อนบรรดาศักดิ์เป็น "พระภักดีสุริยเดช" ตำแหน่งรองปลัดเมืองนครราชสีมา นางโม จึงได้เป็น คุณนายโม และต่อมา "พระภักดีสุริยเดช" ได้เลื่อนเป็น "พระยาสุริยเดช" ตำแหน่งปลัดเมืองนครราชสีมา คุณนายโมจึงได้เป็น คุณหญิงโม ชาวเมืองนครราชสีมาเรียกท่านทั้งสองเป็นสามัญว่า "คุณหญิงโม" และ "พระยาปลัดทองคำ" ท่านเป็นหมั้นไม่มีทายาทสืบสายโลหิต ชาวเมืองนครราชสีมาทั้งหลายจึงพากันเรียกแทนตัวคุณหญิงโมว่า แม่ มีผู้มาฝากตัวเป็นลูก-หลานกับคุณหญิงโมอยู่มาก ซึ่งเป็นกำลังและอำนาจส่งเสริมคุณหญิงโมให้ทำการใด ๆ ได้สำเร็จเสมอ หนึ่งในลูกหลานคนสำคัญที่มีส่วนร่วมกับคุณหญิงโม เข้ากอบกู้เมืองนครราชสีมาจากกองทัพเจ้าอนุวงศ์เวียงจันทน์ ณ ท่งสัมฤทธิ์ คือ นางสาวบุญเหลือ

ท้าวสุรนารีเป็นคนมีสติปัญญาหลักแหลม เล่นหมากรุกเก่ง มีความชำนาญในการขี่ช้าง ชี่ม้า มีม้าตัวโปรดสีดำ และมักจะพาลูกหลานไปทำบุญที่วัดสระแก้วเป็นประจำเสมอ ท้าวสุรนารี ถึงแก่อสัญกรรมเมื่อเดือน เมษายน พ.ศ. 2395 (เดือน 5 ปีชวด จัตวาศก จศ. 1214) สิริรวมอายุได้ 81 ปี ท่านได้สร้างวีรกรรมอันยิ่งใหญ่ โดยสามารถรวบรวมชาวบ้านเข้าสู้รบและต่อต้านกองทัพของเจ้าอนุวงศ์แห่งเวียงจันทน์ไม่ให้รุกร้าเข้ามาตีกรุงเทพฯ เป็นผลสำเร็จ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 แห่งราชวงศ์จักรี จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าสถาปนาคุณหญิงโม เป็นท้าวสุรนารี อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีตั้งอยู่ที่ประตูชุมพลในตัวเมือง จ. นครราชสีมา หล่อด้วยทองแดงรมดำ สูง 1.85 หน้า 325 กิโลกรัม เป็นรูปท้าวสุรนารีตัดผมทรงดอกกระพุ่มถอนไร แต่งกายด้วยเครื่องยศที่ได้รับพระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 นุ่งผ้าจีบยกทองคำดเข้มขัด ห่มสไบเฉียงป่า สวมตุ้มหู สวมตะกรุดพิสมรมงคล 3 สายทับสไบ นิ้วก้อยนิ้วนางทั้งสอง สวมแหวนนิ้วละวง

มือขวาคุมดาบ ด้ามดาบจำหลักลายสอดอยู่ในฝักจำหลักลาย ปลายจรดพื้น มือเท้าสะเอว หันหน้าเฉียงซ้ายเล็กน้อย ก้มหน้าหน่อยๆ มาทางทิศตะวันตก ทางกรุงเทพฯเหมือนแสดง การวาระใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาทพระเจ้าอยู่หัว

เมื่อถึงเดือน มีนาคม ของทุกปีชาวโคราชจะจัดงานฉลองทำวสุรนารีเป็นการรำลึกถึง วีรกรรมของท่านตลอดมา และท่านก็จะอยู่ในใจของลูกหลานสืบไป

เหตุการณ์ประวัติศาสตร์อันเป็นที่มาแห่งวีรกรรมของทำวสุรนารี เกิดขึ้นเมื่อ พุทธศักราช 2369 หลังจากพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จเถลิงถวัลย์ราช สมบัติได้เพียง 2 ปี “พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 3 ฉบับเจ้าพระยาทิพาท กรวงศ์ บันทึกความไว้ว่า “เจ้าอนุเวียงจันทน์เป็นกบฏ... ฝ่ายอนุเวียงจันทน์ตั้งแต่กลับไป ถึงเมืองแล้วก็ตรึงตรองที่จะคิดมาประทุษร้ายต่อทอม. จึงให้หาอุปราช ราชวงศ์ สุทธิสาร กับทำวเพี้ยขุนนางผู้ใหญ่ มาปรึกษาว่าที่กรุงเดี๋ยวนี้มีแต่เจ้านายเด็กๆ ขุนนางผู้ใหญ่ก็น้อย ตัว ฝีมือทศศึกก็อ่อนแอ ทั้งเจ้าพระยามนรรราชสีมาก็ไม่อยู่ หัวเมืองรายทางก็ไม่มีที่กีดขวาง การเป็นที่หนักหนาแล้ว ไม่ควรเราจะเป็นเมืองขึ้น ชาวอังกฤษก็มารบกวนอยู่เราจะยกทัพ ไปตีเอากรุงก็เห็นจะได้โดยง่าย...” เจ้าอนุวงศ์ หรือเรียกกันเป็นสามัญว่า เจ้าอนุ ตามที่ กล่าวถึงในพระราชพงศาวดารนี้ เป็นบุตรพระเจ้าบุญสาร เสด็จขึ้นครองนครเวียงจันทน์ ต่อจากเจ้าอินทวงศ์ เป็นผู้มีความสวามิภักดิ์ต่อกรุงเทพฯ มาแต่รัชกาลพระบาทสมเด็จพระ พุทธเลิศหล้านภาลัย ลงมาเฝ้า และรับทำราชการต่างๆ โดยแข่งขันสืบมา จนเป็นที่สนิท ชิดชอบพระราชอัธยาศัย ส่วนมูลเหตุที่เจ้าอนุวงศ์คิดเป็นกบฏ จะเข้ามาตีกรุงเทพฯ กล่าว ว่า เนื่องจากทูลขอครัวชาวเวียงจันทน์ ที่ถูกกวาดต้อนมาแต่ครั้งกรุงธนบุรี เพื่อจะนำ กลับไปบ้านเมือง แต่พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวไม่พระราชทานให้ตามประสงค์ ด้วยทรงพระราชดำริว่า ครัวชาวเวียงจันทน์เหล่านี้ ได้ตั้งภูมิลำเนาอยู่เป็นหลักแหล่งมั่นคง แล้ว ซึ่งเป็นเหตุให้เจ้าอนุวงศ์มีความอภัยศ จึงเป็นกบฏจะยกทัพเข้ามาตีทอม. การเตรียมกำลังเข้ามาตีกรุงเทพฯ ครั้งนั้นเจ้าอนุวงศ์ได้ไปเกลี้ยกล่อมบรรดาหัวเมืองต่างๆ ให้เข้าร่วมด้วย เจ้าเมืองใดขัดขึ้นก็ฆ่าเสีย มีเจ้าเมืองกาฬสินธุ์ เป็นต้น ราษฎรและเจ้าเมือง อื่นๆ พากันกลัวอำนาจยอมเข้าด้วยหลายเมือง เมื่อเห็นว่ามีกำลังมากพอ ก็ให้ยกกองทัพ ไปพร้อมกันที่เมืองนครราชสีมา มีบันทึกเหตุการณ์ซึ่งเป็นलगร้ายก่อนเจ้าอนุวงศ์จะยก กองทัพออกจากเมืองเวียงจันทน์ว่า “...เมื่อ ณ เดือน 6 ปีจออัฐศก (พ.ศ.2369) เวลา กลางวันเกิดลมพายุใหญ่พัดซ้อฟ้าใบระกา หอพระแก้วพระบางหลังคาเรือนอนุหักไปเป็น

อันมาก เรือนภรรยาอนุหลาย 5 หลัง แต่เรือนราษฎรชาวบ้านหักพังประมาณ 40-50 หลัง ครั้นมาถึงเดือน 11 ขึ้น 14 ค่ำ 15 ค่ำ เจ้าอนุวงศ์เกณฑ์กองทัพอยู่นั้น บังเกิดดาวพลุหัดสบัติ ขึ้นทางทิศทักษิณเมื่อเวลาตีประมาณ 2 ยามเศษ เกิดแผ่นดินไหวที่เมืองเวียงจันทน์ ถ้วย ขามสิ่งของรูปพรรณกระทบกัน ครั้นรุ่งสว่างขึ้นเห็นแผ่นดินแยกออกในกำแพงท้ายเมือง ยาวประมาณ 2 วา กว้างประมาณศอกเศษ ลึกประมาณเส้นเศษ อนุเห็นดังนั้น จึงหาโหร มาดูว่าดีหรือร้ายประการใด จะยกกองทัพลงไปตีกรุงจะปราชัยหรือมีชัย โหรทำนายว่าเหตุ นี้ร้ายนักจะปราชัย..." แม้โหรทำนายเช่นนั้นแต่เจ้าอนุวงศ์ก็ยังคงมุ่งมั่นที่จะยกทัพมาตี กรุงเทพฯ

การที่กองทัพของเจ้าอนุวงศ์ยกผ่านเมืองต่างๆ ไปโดยสะดวก ก็โดยใช้อุบายลวง เจ้าเมืองกรมการรายทางว่า มีศุภอักษรจากกรุงเทพฯ โปรดให้เกณฑ์กองทัพมาช่วยรบกับ อังกฤษ เจ้าเมืองกรมการเมืองหลงกลและพากันเชื่อฟังจัดหาเสบียงอาหารให้ และไม่มีใคร ชัดขวางยอมให้ผ่านไปแต่โดยดีทุกเมือง เมื่อเจ้าอนุวงศ์ยกกองทัพมาตั้งอยู่ที่เมือง นครราชสีมา นั้น เป็นเวลาที่เจ้าพระยามนทรราชสีมาไม่อยู่ ไปราชการที่เมืองซุขันธ์ คงมีแต่ กรมการผู้น้อยรักษาเมืองอยู่ เช่น พระยาพรหมยกกระบัตร์ เป็นต้น เจ้าอนุวงศ์ได้สั่งให้ พระยาพรหมยกกระบัตร์เตรียมกวาดครอบครัวขึ้นไปเมืองเวียงจันทน์ให้เสร็จภายในเวลา 4 วัน พระยาพรหมยกกระบัตร์กลัวอำนาจก็จำต้องยอมทำตาม และแกล้งจัดหาหญิงรูป งามให้เจ้าอนุวงศ์เพื่อลวงให้ตายใจ ฝ่ายพระยาปลัดซึ่งไปราชการกับเจ้าเมืองนครราชสีมา เมื่อทราบข่าวว่าเจ้าอนุวงศ์ลงมากวาดครอบครัวเมืองนครราชสีมาไปเป็นจำนวนมาก จึงขอ อนุญาตเจ้าพระยามนทรราชสีมากลับมาช่วยครอบครัวและชาวเมือง ได้เข้าเฝ้าเจ้าอนุวงศ์ โดยลวงเจ้าอนุวงศ์ว่า เจ้าเมืองนครราชสีมาหนีไปเสียแล้ว เจ้าอนุวงศ์หลงเชื่อ ก็มอบให้ พระยาปลัด และพระยาพรหมยกกระบัตร์ ควบคุมครัวเมืองนครราชสีมา ออกเดินทางไป เมืองเวียงจันทน์ ดังมีหลักฐานเล่าเหตุการณ์รายงานในใบบอกพระยาปลัดเมือง นครราชสีมา แจ้งมายังค่ายหลวง มีความโดยละเอียดว่า "...ข้าพเจ้าพญาปลัด พญา ยกกระบัตร์ หลวงพิชัย หลวงเมือง กรมการเมืองนครราชสีมา บอกลงมาว่าด้วยอยู่ ณ วัน เดือน 3 แรม 7 ค่ำ ปีมจอัฐศกเจ้าเวียงจันทน์เข้ามาถึงเมืองนครราชสีมา เจ้าเวียงจันทน์ให้ หาพญายกกระบัตร์หลวงสี่สี่ หลวงเมือง หลวงนา หลวงนรา หลวงปลัดเมืองพิมาย ออกไปเจ้าเวียงจันทน์ว่ากับกรมการว่า ถ้าผู้ใดมียอมไปด้วยเจ้าเวียงจันทน์ฯ จะฆ่าเสียให้ ลิ่น... เจ้าเวียงจันทน์ให้กองทัพไล่ครัวนอกเมืองในเมืองออกแล้ว แต่กองทัพคุมครัวยกไป...

ข้าพเจ้ายกไปทันคร้ว ณ บ้านปราสาท... ข้าพเจ้ากับกรมการปรึกษาให้ไล่คร้วเข้ามาตั้ง ณ บ้านสำริด แขวงเมืองพิมาย ข้าพเจ้ากรมการได้บอกข้อความให้ขุนพลถือลงมาบอกกองทัพ ยกขึ้นไปช่วย ก็หาเห็นกองทัพยกขึ้นไปไม่ ครั้น ณ วันเดือน 4 แรม 8 ค่ำ เจ้าเวียงจันทน์ให้ ยกกองทัพประมาณพันเศษไปตีชิงเอาคร้ว ข้าพเจ้ากรมการกับหมื่นศรีธรรตน์ หลวงปลัดพิมาย พระณรงค์เดชะ เกณฑ์กำลังคร้วได้ 5000 เศษ ยกออกรบ ตีกองทัพเจ้าเวียงจันทน์แตก... เจ้าเวียงจันทน์ แต่งให้เจ้าสุทธีสาร บุตร คุมคนประมาณ 6000 เศษ ยกไปตี ข้าพเจ้ากรมการอีก ข้าพเจ้ากรมการ... ยกออกตีกองทัพเจ้าสุทธีสารแตก ข้าพเจ้ากรมการฆ่ากองทัพเจ้าสุทธีสารตายประมาณ 1000 เศษ ได้ปืนเชลยศักดิ์ 50 บอก..."

เหตุการณ์ที่คร้วชาวเมืองนครราชสีมารวมกำลังกันต่อสู้ครั้งนี้เองที่ได้เกิดวีรกรรมคนสำคัญขึ้นในประวัติศาสตร์ของชาติไทย นั่นคือ ท่านผู้หญิงโมภริยาพระยาปลัด ได้ควบคุมกำลังฝ่ายผู้หญิงสนับสนุนช่วยสู้รบอย่างองอาจกล้าหาญ โดยคบคิดวางแผนกับผู้นำฝ่ายชายและกรมการเมือง จัดหาหญิงสาวให้นายทัพนายกองที่ควบคุมคร้วไปจนถึงขั้นไพร่จนพวกลาวกับคร้วชาวเมืองสนิทเป็นอันดีแล้ว ก็ออกอุบายแจ้งว่าครอบครัวที่อพยพไปได้รับความยากลำบากอดอยากนัก ขอมิต ขวาน ปืน พอจะได้ยิงเนื้อมากินเป็นเสบียงเลี้ยงคร้วไปตามทาง เมื่อเดินทางถึงทุ่งสัมฤทธิ์ก็พร้อมใจกันเข้าสู่ทัพลาว ด้วยอาวุธอันมีอยู่น้อยนิด บ้างก็ตัดไม้ตะบองเสียมเป็นหลาวบ้าง สามารถฆ่าฟันศัตรูล้มตายเป็นจำนวนมาก ดังมีความในใบบอกข้างต้น หลังจากชัยชนะของชาวคร้วเมืองนครราชสีมาครั้งนี้ ทำให้เจ้าอนุวงศ์หวาดหล่นไม่กล้าที่จะยกทัพลงมาแย่งกรุงเทพฯ พวกกันถอยทัพกลับไปและถูกปราบจับตัวมาลงโทษ ณ กทม. ในที่สุด

จากวีรกรรมของคุณหญิงโมที่ได้รวบรวมคร้วชายหญิงชาวเมืองนครราชสีมาเข้าต่อสู้ข้าศึกศัตรูจนแตกพ่ายไปครั้งนั้น พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานบำเหน็จความชอบแต่งตั้งขึ้นเป็น ท้าวสุรนารี ท้ายสุรนารี หรือคุณหญิงโม เกิดเมื่อปีพุทธศักราช 2314 ในแผ่นดินกรุงธนบุรี เมื่ออายุได้ 25 ปี ได้สมรสกับเจ้าพระยาหิรัญธาดา (ทองคำ) ที่ปรึกษาราชการเมืองนครราชสีมา แต่ครั้งยังดำรงตำแหน่งปลัดเมืองนครราชสีมา ซึ่งชาวเมืองเรียกสั้นๆ ว่า พระยาปลัด ท้าวสุรนารีถึงแก่อสัญกรรมเมื่อเดือน 5 ปีชวด จัตวาศก จุลศักราช 1214 พุทธศักราช 2395 รวมอายุได้ 81 ปี หลังจากกระทำพิธีฌาปนกิจแล้ว เจ้าคุณสามิได้สร้างเจดีย์บรรจุอัฐิไว้ ณ วัดศาลาลอย ต่อมาเจดีย์ชำรุดลงจึงได้ย้ายอัฐิมาบรรจุไว้ที่กุฏิวัดพระนารายณ์มหาราช

จนกระทั่งเมื่อทางการและประชาชน ชาวนครราชสีมา ได้พร้อมใจกันสร้างอนุสาวรีย์ของท่านไว้ ณ หน้าประตูชุมพล เมื่อพุทธศักราช 2477 จึงได้นำอัฐิของท่านมาประดิษฐานในฐานอนุสาวรีย์แห่งนี้ ที่หน้าประตูชุมพล ประตูเมืองเก่าด้านทิศตะวันตกของเมืองโคราชหรือเมืองนครราชสีมา ทุกวันนี้ยังปรากฏอนุสาวรีย์ของวีรสตรีท่านนี้ประดิษฐานในอาคารที่พร้อมจะเข้าต่อสู้ เพื่อปกป้องคุ้มครองชาวเมืองให้อยู่รอดปลอดภัย อนุสาวรีย์รูปท้าวสุรนารีดังกล่าวนี้ สร้างเป็นรูปปั้นสุภาพสตรีมีเครื่องแต่งกายอย่างหญิงมีบรรดาศักดิ์สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น คือนุ่งผ้าจีบ ห่มสไบคลุมมืออย่างน้อย ไข่มพวงดอกกระพุ่ม ในมือถือดาบ ในลักษณะเตรียมพร้อมที่จะปกป้องรักษาบ้านเมือง นอกจากนี้ เพื่อให้อนุสาวรีย์นี้มีความหมายในฐานะเป็นที่เคารพสักการะรำลึกถึงท่านท้าวสุรนารีอย่างแท้จริง ทางทางจึงได้เชิญอัฐิของท่านมาประดิษฐานไว้ ณ ฐานของอนุสาวรีย์ด้วย

5 นิซารัตน์ ได้กล่าวถึงวีรกรรมทุ่งสัมฤทธิ์ เป็นวีรกรรมของท้าวสุรนารีร่วมกับทหารไทยและคนไทยโคราช ที่ต่อสู้กับทหารลาว ณ บริเวณทุ่งสัมฤทธิ์ เขตอำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ในวันที่ 6-23 มีนาคม 2369 ในห้วงที่ชาวนครราชสีมาถูกกวาดต้อนไปในฐานะเชลย ไปยังนครเวียงจันทน์ ได้วางแผนกอบกู้อิสรภาพ และสามารถเอาชนะกองทหารลาวได้ถึง 2 ครั้ง คือ

1. สามารถเอาชนะกองทหารเพี้ยรามพิชัย หัวหน้ากองทหารลาวที่เจ้าอนุวงศ์ส่งไปควบคุมครอบครัวไทยได้ที่ทุ่งสัมฤทธิ์ ต.สัมฤทธิ์ อ.พิมาย จ.นครราชสีมา สามารถสังหารทหารลาวเสียชีวิตหลายร้อยคน การเอาชนะครั้งนี้มีบุคคลสำคัญที่ต้องจารึกชื่อไว้ เพื่อสดุดีความกล้าหาญและความเสียสละชีวิตเป็นชาติพลีของนาง คือนางสาวบุญเหลือ โดยนางได้รับมอบหมายจากคุณย่าโม ให้เข้าไปปรนนิบัติเพี้ยรามพิชัย ให้ลุ่มหลงจนตายใจ แต่เพี้ยพิชัยเป็นคนเฉลียวฉลาด ว่องไว มีความระแวงระวังภัยอยู่ตลอดเวลา จึงไม่มีโอกาสเหมาะ แต่ก็มีโอกาสฉวยเอาดาบเพี้ยรามพิชัย เพื่อสังหารตามที่ได้รับมอบหมาย แต่เพี้ยรามพิชัยก็รู้ตัวและเร็วกว่า นาวสาวบุญเหลือจึงไปคว่ำค้อนฟันมาเป็นอาวุธแล้วก็กระโจนเข้าไปในเกวียนบรรทุกกองดินปืนจึงเกิดระเบิดขึ้นทำให้เสียชีวิตทั้งคู่

2. สามารถเอาชนะกองทหารของเจ้าสุทธีสาร (โป้) ราชบุตรของเจ้าอนุวงศ์ และเจ้ากำพราที่รับอาสาจากเจ้าอนุวงศ์นำกองทหารลาวเดินเท้ามาจากเมืองนครราชสีมาเข้าตีค่ายทหารและครอบครัวไทยที่ตั้งอยู่ที่ค่ายทุ่งสัมฤทธิ์ ทหารและครอบครัวไทย

ป้องกันค่ายและต่อสู้อย่างแข็งขัน จนสามารถขับไล่ทหารลาวไปได้ แต่ก็ทำให้ทหารและครอบครัวไทยเสียชีวิตเกือบ 300 คน ขณะที่ทหารลาวเสียชีวิตพันกว่าคน

การมีชัยชนะต่อกองกำลังของเจ้าอนุวงศ์ถึง 2 ครั้งมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่ทำให้เจ้าอนุวงศ์ตัดสินใจทิ้งเมืองนครราชสีมา เพราะทหารส่วนใหญ่ที่ยึดเมืองนครราชสีมาไว้นั้นเสียชีวิตอย่างน่าใจหาย ประกอบกับการที่ทราบข่าวว่าทัพหลวงจาก กทม. ทยอยทัพมาสมทบ ไกลจะเดินทางมาถึงแล้ว จึงตัดสินใจสละเมืองนครราชสีมา ยกทัพออกไปทางเหนือเพื่อไปสมทบกับทัพของเจ้าสุทธีสาร และเดินทางต่อไปยังหนองบัวลำภู เพื่อตั้งรับการบุกของกองทัพสยามจาก กทม. เมื่อค่ายของลาวที่ตั้งอยู่ตามเมืองต่างๆ เช่น เมืองหล่มเก่า ยโสธร หนองบัวลำภู ถูกกองทัพสยามตีแตก เจ้าอนุวงศ์พร้อมด้วยราชบุตรทั้งสอง คือเจ้าสุทธีสาร และเจ้าราชวงศ์เหง้า ได้หลบหนีข้ามเวียงจันทน์ไปก่อน

จากหลักฐาน⁶แผนผังต้นตระกูลที่ปรากฏ ณ ห้องพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หมู่ 1 บ้านสัมฤทธิ์ตะวันออก ตำบลสัมฤทธิ์ อำเภอนิคมาย จังหวัดนครราชสีมา ห่างจากตัวเมืองนครราชสีมาไปทางทิศเหนือประมาณ 46 กม. ประกอบกับข้อมูลเพิ่มเติม สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 3 แผนผังต้นตระกูลท้าวสุรนารี

	เจ้าพระยามหิธรราชินี	+	ท้าวสุรนารี
รุ่นที่ 1			นางบุญมา
รุ่นที่ 2	พระยาพิชัยสงครามพล	+	นางหนูอ้วน
รุ่นที่ 3	หลวงสาธิตสรพกิจ (อู๊ด ชาตะวราหะ)	+	นางแจ่ม
รุ่นที่ 4	นางทองมี ชาตะวราหะ	+	ขุนวรรณวุฒิวิจารณ์ (ทองปาน จิตะสมบัติ)
รุ่นที่ 5	*1.นายนิพันธ์ จิตะสมบัติ	+	นางศจี จิตะสมบัติ (ศิริทัศนกุล)
	*2.นางจรัส มณีสุวรรณ (จิตะสมบัติ)	+	นายอนันต์ มณีสุวรรณ
	*3.นายเจริญ จิตะสมบัติ	+	นางเนื่อง จิตะสมบัติ
	4.นางลดาวัลย์ วรรณบุรณ์ (จิตะสมบัติ)	+	นายสวรรณ วรรณบุรณ์
	*5.นางสาวอารี จิตะสมบัติ		
	6.นาวาอากาศเอก วิจิตร จิตะสมบัติ	+	นางอุทัยวรรณ จิตะสมบัติ (ศาลิคุปต์)

หมายเหตุ * เป็นรายนามที่ผู้วิจัยหาข้อมูลเพิ่มเติมจากหลักฐานบันทึกของ นางลดาวัลย์ ฯ

ผู้วิจัยได้ศึกษาบันทึกของ นางลดาวัลย์ วรรณบุรณ์ ลำดับญาติรุ่นที่ 5 มีเอกสารหลักฐานต่างๆที่เกี่ยวข้องกับท้าวสุรนารี โดยได้รวบรวมไว้ให้เยาวชนรุ่นหลังได้ศึกษาหาความรู้ นางลดาวัลย์ วรรณบุรณ์ ได้บันทึกไว้ถึงความสัมพันธ์ของคุณพ่อขุนวรรณวุฒิวิจารณ์ (ทองปาน จิตะสมบัติ) และคุณแม่นางทองมี ชาตะวราหะ คือลำดับญาติรุ่นที่ 4 ในตารางที่ 3 กับท้าวสุรนารี ดังนี้

ขุนวรรณวุฒิวิจารณ์ มีพี่น้อง 5 คน เป็นบุตรคนที่ 4 ของนายน้อยและนางแยม จิตะสมบัติ บ้านเดิมอยู่ ถ.มหาดไทย (ข้างสมาคมฮากกาในปัจจุบัน) ต.ในเมือง อ.เมือง จ.นครราชสีมา คุณพ่อจบการศึกษาจากโรงเรียนกรุงเทพคริสเตียน กทม. เมื่อจบการศึกษาแล้วเข้ารับราชการที่กระทรวงมหาดไทยในตำแหน่งเลขานุการสมุหเทศาภิบาล

นางทองมี ชาตะวราหะมีพี่น้อง 6 คน เป็นบุตรคนที่ 2 ของหลวงสารทสรพรพกิจ (อู๊ด ชาตะวราหะ) อดีตเจ้าเมืองสุรินทร์ และ นางแยม ชาตะวราหะ เมื่อคุณพ่อสมรสกับคุณแม่แล้ว คุณตาสร้างเรือนหอให้คุณพ่อและคุณแม่อยู่ในบริเวณบ้านของคุณตาและคุณยาย คุณพ่อเริ่มรับราชการที่กระทรวงมหาดไทย กทม. มีบ้านพักอยู่ที่บางขุนพรหม กทม. ต่อมาจึงได้ย้ายกลับไปอยู่จังหวัดนครราชสีมาในตำแหน่งนายอำเภอโนนไทย อำเภอจันทน์ทิง จังหวัดนครราชสีมา นายอำเภอวาปีประทุม จังหวัดมหาสารคาม ปลัดจังหวัดมหาสารคาม นายอำเภอจังหวัดขอนแก่น นายอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ปลัดจังหวัดปัตตานี ย้ายจากจังหวัดปัตตานี ไปรับราชการในตำแหน่งปลัดจังหวัดมหาสารคามอีกครั้งหนึ่ง และได้ลาออกจากราชการกลับไปอยู่นครราชสีมา

ขุนวรรณวุฒิวิจารณ์สมรสกับนางทองมี จิตะสมบัติ มีบุตร 6 คนคือ

1.นายนิพนธ์ จิตะสมบัติ สมรสกับ นางสาวศจี ศิริทัศนกุล มีบุตร 1 คน คือ ดร.นิพนธ์ จิตะสมบัติ

2.นางจรัส มณีสุวรรณ สมรสกับ นายอนันต์ มณีสุวรรณ มีบุตร 3 คน คือ นางสาวระวีวรรณ มณีสุวรรณ, นายวรวุฒิ มณีสุวรรณ, นายวรธรศน์ มณีสุวรรณ

3.นายเจริญ จิตะสมบัติ สมรสกับ นางสาวเนือง บุญนาค มีบุตร 2 คน คือ นายณัฐวุฒิ จิตะสมบัติ และนาย ฌษภัส จิตะสมบัติ

4.นางสาวลดาวัลย์ วรรณบุรณ์ สมรสกับนายสวรรค์ วรรณบุรณ์ ไม่มีบุตร แต่มีหลาน (ลูกน้องชาย) คือนาง จงกกร จิตะสมบัติ มาดูแลและพักอาศัยอยู่ด้วย

5.นางสาวอารีย์ จิตะสมบัติ

6.นาวาอากาศเอกวิจิตร จิตะสมบัติ สมรสกับนางสาว อุทัยวรรณ ศาลิคุปต์ มีบุตร 3 คน คือ น.ส.จงกกร จิตะสมบัติ, นายจุมพต จิตะสมบัติ และ น.ส.กัญญาปานี จิตะสมบัติ

จากบันทึกของนาง ลดาวัลย์ ฯ ได้เขียนถึงคำบอกเล่าของคุณยาย (นางแจ่ม ชาตะวราหะ) บริเวณบ้านที่คุณตาคุณยายและลูกหลานได้อาศัยอยู่มาถึงบัดนี้เป็นบริเวณบ้านของท้าวสุรนารี(คุณหญิงโม) ทิศเหนือจดวัดพระนารายณ์มหาราช(วัดกลาง) บริเวณที่ติดกับสระวัดพระนารายณ์มหาราช เดิมเป็นที่ดินคุณหญิงโม เป็นที่ปลูกพลูที่ใช้กินกับหมาก ต่อมาได้ตัดถนนผ่านที่ดินของคุณหญิงโมคือถนนจอมพลในปัจจุบัน บริเวณที่ดินจึงมีเหลือ 8 ไร่ 1 งาน 75 ตารางวา ในบริเวณบ้านมีตึกดินซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของคุณหญิงโม มีบ่อน้ำอยู่ด้านหลังตึกดิน คุณหญิงโมสมรสกับพระยาสุรเดชวิเศษฤทธิ์ทศวิชัย(ทองคำ)ปลัดเมืองนครราชสีมา ชาวนครราชสีมาเรียนสั้นๆว่าพระยาปลัด หลังจากคุณหญิงโมได้ช่วยชนะจากเจ้าอนุวงศ์ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 3 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าสถาปนาแต่งตั้งคุณหญิงโมให้ดำรงตำแหน่งฐานันดรศักดิ์เป็น”ท้าวสุรนารี” พร้อมทั้งพระราชทานเครื่องยศทองคำเป็นเครื่องหมายความดี ส่วนพระยาปลัดพระสวามี พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 4 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าพระราชทานฐานันดรศักดิ์เป็น”เจ้าพระยามหิศราธิบดี”

เครื่องยศทองคำที่ได้รับพระราชทานจากรัชกาลที่ 3 มีดังนี้

ถาดทองคำใส่เขียนหมาก 1 ถาด

จอกหมากทองคำ 1 คู่

ตลับทองคำ	3 ใบเถา
คนโททองคำ	1 ใบ
ชั้นน้ำทองคำ	1 ใบ
ชองพลู	1 ชอง

ภาพเครื่องยศทองคำของท้าวสุรนารี

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ได้รับพระราชทานมีดังนี้

ผ้านุ่งกรองทองมีเชิง

เสื่อกรองทอง

ผ้าห่มสะพัก

สไบกรองทอง

นางลดาวัลย์บันทึกว่า คุณตา (รุ่นที่ 3) เป็นทายาทที่ได้รับมรดกตกทอดมาจากคุณหญิงโม คือที่ดิน เครื่องยศทองคำ เครื่องราชอิสริยาภรณ์ ก่อนที่คุณยายจะถึงแก่กรรมคุณยายได้นำเครื่องยศทองคำมามอบให้กับนางลดาวัลย์ ๆ คือ จอกหมากทองคำ 1 คู่ ตลับทองคำ 3 ใบ ซองพลู 1 ซอง กาน้ำทองคำ 1 ใบ ถาดทองคำ 1 ใบ ต่อมา นางลดาวัลย์ฯ ได้ระบุในพินัยกรรมมอบโดยให้ นางจงกลกร ผาสุขมูล ซึ่งเป็นบุตรของ น.อ.วิจิตรฯ เป็นผู้เก็บรักษาไว้จนถึงปัจจุบัน

นางทองมี ๆ ซึ่งเป็นเป็นแม่ของนางลดาวัลย์ ๆ จะเรียกคุณพ่อของคุณตาว่าคุณปู่ พระพล เรียกคุณแม่ของคุณตาว่าคุณย่าหนูอ้วน ซึ่งจากการที่พิจารณาแผ่นลำดับต้นตระกูลของท้าวสุรนารีในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติดังกล่าว มีความตรงกัน

อัฐิของท้าวสุรนารี เดิมบรรจุไว้ที่วัดศาลาลอย ต่อมาภายหลังเจดีย์บรรจุอัฐิชำรุด จึงได้สร้างกุฎบรรจุไว้ที่วัดกลาง (วัดพระนารายณ์ในปัจจุบัน) กุฎสร้างไว้ที่มุมวัดทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ต่อมาภายหลังได้สร้างอนุสาวรีย์รูปท้าวสุรนารีไว้ที่หน้าประตูชุมพล ได้นำอัฐิไปไว้ที่ฐานรองรับ ต่อมาฐานอนุสาวรีย์ชำรุด จึงสร้างฐานอนุสาวรีย์ขึ้นใหม่ นำอัฐิท้าวสุรนารีบรรจุไว้ในฐานเช่นเดิม โดยนายสอน ชาตะวราหะ ได้ไปขอแบ่งอัฐิจากผู้ว่าราชการจังหวัดโดยใส่ในผอบนำไปบรรจุไว้ในเจดีย์ซึ่งนายสอน นำของนางลดาวัลย์ฯ ได้สร้างไว้ทางทิศเหนือของโบสถ์วัดศาลาลอย มีประชาชนไปกราบไหว้บูชาเสมอมาจนถึงปัจจุบันนี้ โดยคุณยายเล่าว่า ในการสร้างรูปอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี ทางจังหวัดได้ขอให้นางนั่ม ภรรยาพระบูรคามบริรักษ์ เป็นหุ่นในการสร้าง ผู้สามารถยืนยันได้ว่านางนั่ม (นางลดาวัลย์ฯเรียกท่านว่าคุณยายนั่ม) เป็นหุ่นในการสร้างรูปอนุสาวรีย์อีกผู้หนึ่งคือ นางสาวเบญจางค์ อินทโสฬส จากที่นางลดาวัลย์ ๆ ได้บันทึกมาสามารถยืนยันได้ว่าฝั่งต้นตระกูลท้าวสุรนารีในข้างต้นมีความเกี่ยวข้องเป็นญาติกันตั้งแต่ในลำดับที่ 2, 3, 4 และ 5 ตามลำดับ จากการศึกษารวบรวมประวัติศาสตร์ท้าวสุรนารี ทำให้ทราบถึงความกล้าหาญ เข้มแข็ง อดทน

เสียสละ เพื่อที่จะปกป้องท้องถิ่นที่อยู่ มีความรักชาติ มีความภาคภูมิใจที่จะปกป้องรักษา ถิ่นมาตุภูมิ พร้อมกับเป็นผู้นำพาครอบครัวชาวไทยในการเข้าต่อสู้กับกองทัพของเจ้าอนุวงศ์จนได้ชัยชนะ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 3 ได้ทรงพระราชทานเครื่องยศทองคำ พร้อมกับสถาปนาคุณหญิงโมขึ้นเป็นท้าวสุรนารี ท่านจึงสมควรเป็นบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์ที่ควรค่าแก่การระลึกถึงวีรกรรมของท่าน จากการศึกษาประวัติศาสตร์ท้าวสุรนารี จึงนำมาสู่การสนับสนุนความเชื่อของประชาชนชาวโคราชในควมมีตัวตนและวีรกรรมของท่านซึ่งจะสนับสนุนความเชื่อและศรัทธาที่มีต่อท้าวสุรนารีตลอดไป กองทัพอากาศที่ 2 จึงได้นำรูปท้าวสุรนารีมาแสดงอยู่ในเครื่องหมายตราสัญลักษณ์ของกองทัพอากาศที่ 2 จังหวัดหลายจังหวัดตลอดจนสถานที่ราชการ สถานศึกษา รวมถึงภาคเอกชนในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ก็ได้อัญเชิญรูปหล่อเสมือนของท้าวสุรนารีมาประดิษฐานเพื่อไว้เคารพสักการะ เพื่อเป็นสิริมงคลแก่หน่วยงานของตนเอง จึงถือว่าท้าวสุรนารีเป็นศูนย์รวมจิตใจของกำลังพลกองทัพอากาศที่ 2 ตลอดจนชาวโคราชประชาชนทั่วไป รวมถึงนักท่องเที่ยวจากทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ มักแวะเวียนกันมากกราบไหว้ขอพร เสมือนเป็นที่พึ่งทางใจ ณ อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี อย่างไม่ขาดสาย ทั้งกลางวัน และกลางคืน เพื่อรำลึกถึงคุณงามความดี ความกล้าหาญ เสียสละที่ท่านได้สร้างคุณประโยชน์ต่อประเทศชาติ

ข้อเสนอแนะ

กองบัญชาการกองทัพอากาศที่ 2 สามารถที่จะนำข้อมูลจากงานวิจัยนี้เป็นสื่อกลางในการทำงานด้านกิจการพลเรือน การจัดทำวิดิทัศน์ การจัดทำพินิจภัณฑ์เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ เป็นแหล่งท่องเที่ยว เพื่อการส่งเสริมงานด้านกิจการพลเรือนของหน่วยโดยใช้สื่อในรูปแบบต่างๆ ในการปฏิบัติการกิจการพลเรือน การประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ การปฏิบัติการจิตวิทยา และการปลูกฝังอุดมการณ์ทหาร เพื่อนำไปเป็นต้นแบบและตัวอย่างที่ดีแก่เยาวชนตลอดจนประชาชนทั่วไปในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา รวมถึงจังหวัดต่างๆใน

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งอยู่ในพื้นที่รับผิดชอบของกองทัพภาคที่ 2 ซึ่งจะส่งผลต่อความมั่นคงท้องถิ่นในปัจจุบันและในอนาคต โดยจะเป็นหลักฐานประกอบความเชื่อและความศรัทธาของคนโคราชรวมถึงประชาชนในพื้นที่ใกล้เคียงต่อท้าวสุรนารี อันเป็นประวัติศาสตร์คู่บ้านคูเมืองของกองทัพภาคที่ 2 และประเทศชาติสืบไป

เอกสารอ้างอิง

1. ปวีณา มณี, เข้าถึงเมื่อ 2 มกราคม 2560, เข้าถึงได้จาก <https://kitttyou1502.wordpress.com/ความสำคัญของเวลาและยุค>
2. เอกสารนำพิพิธภัณฑ์พระมหาธีรวงศ์ ต.ในเมือง อ.เมือง จ.นครราชสีมา
3. OSM กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง1, ท้าวสุรนารี หรือ ย่าโม, เข้าถึงเมื่อ 14 มีนาคม 2560, เข้าถึงได้จาก <https://osmnel1.wordpress.com/ท้าวสุรนารี-หรือ-ย่าโม>
4. พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 3 ฉบับเจ้าพระยาทิพากรวงศ์
5. นิชารัตน์, ท้าวสุรนารี, (คุณย่าโม): วีรสตรีแห่งสยามประเทศ, บทที่ 2 วีรกรรมทุ่งสัมฤทธิ์
6. อนุสรณ์สถานวีรกรรมทุ่งสัมฤทธิ์พิมาย, ห้องพิพิธภัณฑ์แสดงวีรกรรม, แผนผังต้นตระกูลที่ปรากฏ ณ ห้องพิพิธภัณฑ์ทุ่งสัมฤทธิ์ หมู่ 1 บ้านสัมฤทธิ์ตะวันออก ตำบลสัมฤทธิ์อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา
7. บันทึกนางลาววัลย์, เรื่อง ท้าวสุรนารีกับความสัมพันธ์ของตระกูลชาตะวราหะ และจิตะสมบัติ

ประวัติย่อผู้วิจัย

ยศ ชื่อ พันเอก ยุทธศิลป์ ผาสุขมุล
วัน เดือน ปี เกิด 14 มีนาคม 2510
ประวัติสำเร็จการศึกษา
พ.ศ.2527 มัธยมศึกษาปีที่ 6 : โรงเรียนราชสีมาวิทยาลัย
พ.ศ.2528 โรงเรียนเตรียมทหาร
พ.ศ.2533 ปริญญาตรี : วทบ.(ทบ.) สาขาวิศวกรรมไฟฟ้า
โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. 2533-2534 นายทหารวิฑูถ่ายทอด ส.พัน.3
พ.ศ. 2535-2537 อาจารย์ รร.ส.สส.
พ.ศ. 2537-2538 ผช.ผอ.3 ส.พัน.3
พ.ศ. 2538-2539 ผบ.ร้อย.สวถ.ส.พัน.3
พ.ศ. 2539-2545 ผอ.3 ส.พัน.3
พ.ศ. 2545-2546 รอง ผบ.ส.พัน.3
พ.ศ. 2546-2549 ผู้ช่วย ผสส.ทภ.2 (ผู้ช่วย ฝ่ายสื่อสาร ทภ.2)
พ.ศ. 2549-2552 ผู้ช่วย นทส.ทภ.2 (ผู้ช่วย น.ทหารเทคโนโลยีสารสนเทศ ทภ.2)
พ.ศ. 2552-2558 ผบ.ส.พัน.3

ตำแหน่งปัจจุบัน

พ.ศ.2558-ปัจจุบัน หัวหน้ากองกิจการพลเรือน มณฑลทหารบกที่ 26